

Guía docent

“Avaluació de programes, centres i professors”

Professora: Mª **AMPARO** CALATAYUD SALOM

Curs 2013-2014

GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA

DADES INICIALS D'IDENTIFICACIÓ

Nom de l'assignatura:	Avaluació de Programes, Centres i Professors.
Caràcter:	Obligatòria SENSE DOCÈNCIA
Titulació:	Llicenciat/a en Pedagogia
Cicle:	Segon Cicle
Departament:	Didàctica i Organització Escolar
Professora responsable:	Dra. M ^a Amparo Calatayud Salom
Curs:	2013-2014

INTRODUCCIÓ A L'ASSIGNATURA

L'avaluació de programes, centres i professors està en la base dels plantejaments moderns que han ocorregut en les últimes dècades en educació: d'una avaluació quasi exclusivament centrada en els alumnes i els seus aprenentatges, s'ha passat, en general amb repercussions importants, a una activitat estesa a tots i cada un dels grans àmbits i subjectes que participen del fenomen de l'escolarització, dels processos i resultats educatius que tenen lloc en les institucions educatives. Des d'aquest punt de vista, l'avaluació, com una activitat de reflexió, comprensió, valoració i presa de decisions, és concebuda com a procés complex immers en un encreuament d'entramats socials, polítics, culturals, educatius, etc. que exigix reflexió, treball col·laboratiu, participació i organització tant en la seua dimensió cultural com en la seua realització pràctica.

A l'avaluació **és considera** com a funció escolar crítica. És un element imprescindible per a l'èxit de les institucions que hauria de realitzar-se conscienciosament, amb profit i bé amb l'objecte de desenrotllar plans i projectes de millora que conduïsquen a **aconseguir** més alts **nivells** de qualitat en els centres educatius. Açò només ocorrerà si la institució educativa considera que l'avaluació és una prioritat important.

Els temes s'enfoquen des d'una perspectiva teórico-pràctica per a provocar l'anàlisi, la reflexió crítica i l'acció de l'alumnat amb l'objecte d'entrenar-los perquè en un futur siguin capaç de diagnosticar problemes, implementar estratègies d'acció i avaluar solucions que li sorgisquen en l'exercici futur de la seua professió com a pedagogs i pedagogues.

Els continguts d'aquesta assignatura complementen, des de la reflexió i **propostes** integrals d'acció, aquells altres que s'ocupen de l'estudi dels coneixements, així com dels procediments, habilitats i destreses estudiades en altres assignatures relacionades amb l'avaluació educativa.

OBJECTIUS GENERALS

- Conèixer i aprofundir en els fonaments, plantejaments i desenvolupament de les distintes perspectives des de les que s'aborden la teoria i la pràctica de l'avaluació de programes, centres i professors.
- Caracteritzar l'avaluació de programes, centres i professors com un procés d'investigació dinàmic, plural, reflexiu, sociopolític, continu, divergent, emergent, orientat a la millora i generador de canvi i cultura avaluativa.
- Conèixer els principals models d'avaluació de programes, centres i professors i poder seleccionar qual és el més adequat davant de situacions pràctiques plantejades.
- Entendre el caràcter plural, integral i comprensiu de l'avaluació educativa en els seus àmbits actuals de desenvolupament i pràctica.
- Capacitar als alumnes en l'elaboració de projectes d'avaluació i en la redacció d'informes avaluatius.
- Conèixer i manejar la terminologia i les fonts d'informació útils i vàlides per a este àmbit professional.
- Identificar les competències bàsiques que demanda la pràctica de l'avaluació.
- Analitzar i reflexionar sobre l'escenari social en què es desenvolupa l'avaluació.
- Entrar en contacte amb alguns sistemes específics, plans, etc. que s'estiguen **emprant** en l'actualitat en l'avaluació de programes, centres i professors.
- Reflexionar sobre la necessitat i el sentit de l'avaluació en tots els àmbits educatius.

CONTINGUTS

- Concepte i significats de l'avaluació educativa.
- L'avaluació en les distintes teories i tradicions científiques.
- Qüestions polítiques i ètiques de l'avaluació.
- Principals models d'avaluació i elements essencials del procés d'avaluació educativa.
- La societat actual i l'escenari en què es desenvolupa l'avaluació.
- L'avaluació de programes: **funcions** i models clàssics d'avaluació.

- L'avaluació d'institucions educatives: concepte i sentit, models, metodologia, moments del procés d'avaluació, dimensions a avaluar, instruments, informes d'avaluació i la comunicació dels resultats.
- L'avaluació per al desenrotllament institucional i la millora de l'escola.
- L'avaluació de professors: contextualització històrica, perspectives d'avaluació docent, propòsits de l'avaluació, avaluació, control i desenrotllament professional.
- L'autoavaluació docent com a estratègia de millora i desenrotllament professional i personal.

DESTRESES A ADQUIRIR

- Dissenyar el procés de diagnòstic, planificació, posada en marxa i avaluació de plans d'avaluació de programes, centres i professors.
- Saber dissenyar i formalitzar en un document una proposta d'avaluació en funció de la demanda que se li faça.
- Ser capaç d'analitzar críticament els elements essencials del procés d'avaluació educativa independentment de qual siga l'objecte d'avaluació.
- Aplicar els coneixements teòrics al desenrotllament d'un procés d'avaluació de centres, programes i professors.
- Dissenyar estratègies i instruments per a l'arreplega d'informació avaluativa.
- Saber comunicar i difondre els resultats d'un procés avaluatiu als diferents agents implicats.
- Saber interpretar informes d'avaluació.
- Desenrotllament de la capacitat autoavaluadora.
- Aprenentatge autònom.

HABILITATS SOCIALS

- Apreciar la importància de col·laborar, participar i implicar-se en processos d'avaluació educativa com a pauta de relació professional.
- Valorar l'avaluació com un recurs més a favor de la participació democràtica, l'educació cívica, el desenrotllament humà i l'emancipació social.
- Capacitat per a treballar en grup i col·laborar en el disseny, implementació i avaluació d'un projecte d'avaluació.
- Capacitat reflexiva, crítica i analítica davant de situacions educatives susceptibles de ser avaluades.
- Fomentar una actitud oberta, flexible i comprensiva sobre la naturalesa complexa de l'avaluació.
- Desenrotllar una actitud positiva, crítica i plural de l'avaluació com a ferramenta de comprensió i millora de la realitat educativa.
- Desenrotllar habilitats per a l'argumentació i el diàleg.

TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

	Continguts
1	ACOSTAMENT A LA CULTURA AVALUATIVA I A L'ESCENARI SOCIAL EN QUÈ ES DESENROTLLA L'AVALUACIÓ 1.1. L'esdevindre històric de l'avaluació 1.2. Entorn del concepte i significats de l'avaluació educativa 1.3. L'avaluació en les distintes teories i tradicions científiques. 1.4. L'avaluació com a instrument d'aprenentatge i millora. 1.5. Qüestions polítiques i ètiques de l'avaluació. 1.6. Principals models d'avaluació i elements essencials del procés d'avaluació educativa. 1.7. La societat actual i l'escenari en què es desenrotlla l'avaluació.
2	L'AVALUACIÓ DE PROGRAMES EDUCATIUS 2.1. Concepte i funcions de l'avaluació de programes 2.2. Models i anàlisi dels distints models d'avaluació de programes. 2.3. Procediments per a la realització d'avaluacions de programes, tècniques per a l'arreplega i anàlisi d'informacions i informes
3	L'AVALUACIÓ D'INSTITUCIONS EDUCATIVES 3.1. Problemes i dilemes entorn de l'avaluació institucional. 3.2. Avaluació de centres per a la millora: compaginar avaluació externa i interna 3.3. Principals enfocaments, components bàsics en l'avaluació d'institucions, procediments i estratègies, àmbits i agents a considerar, tècniques i instruments d'arreplega d'informació i l'informe avaluador.
4	L'AVALUACIÓ DEL PROFESSORAT 4.1. El professorat com a objecte d'avaluació: perspectives d'avaluació docent i propòsits. 4.2. Avaluació, control i desenrotllament professional. 4.3. Principals enfocaments, metodologia, moments del procés d'avaluació, dimensions a avaluar, instruments i condicions tècniques de l'avaluació del professorat i l'informe avaluador. 4.4. L'avaluació entre iguals: L'autoavaluació del professor. 4.5. L'avaluació dels professors pels alumnes: les enquestes d'opinió, dimensions d'avaluació, procediments i metodologia i anàlisi d'algunes experiències d'avaluació.

METODOLOGIA

Ha d'entendre's com imprescindible per a superar l'assignatura, la lectura d'uns textos proposats en la bibliografia, així com altres materials avaluatius i documents que es puga sol·licitar en el transcurs de les tutories.

MATERIALS

a) Guia docent

Especifica els objectius, continguts, volum de treball, distribució per temes, cronograma de sessions, metodologia, avaluació i bibliografia.

b) Lectura de la Bibliografia bàsica en *

AVALUACIÓ DE L'APRENENTATGE

*Elaboració d'un disseny de **plà** d'avaluació bé siga de programes, centres o professors. Tindrà un valor del 50% de la nota final.

*Prova final escrita sobre els continguts del programa i de la bibliografia bàsica en *. Tindrà un valor del 50% de la nota final

Criteris d'avaluació:

Teoria

- Domini de la terminologia específica i precisió conceptual.

Capacitat demostrada per a l'anàlisi i interpretació de **supòsits**, posant de manifest el sentit crític, així com el domini de les claus epistemològiques i teòriques de la matèria.

Capacitat de relació, reflexió i crítica demostrada en les diferents lectures dels documents del dossier.

Elaboració personal, crítica i fonamentada del que aprén.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

*-CALATAYUD, M.A (2008). *La escuela del futuro. Hacia nuevos escenarios*. Madrid. CCS.

*-CALATAYUD SALOM, M.A. (2009). *Entresijos de los centros escolares. Desvelarlos para mejorarlos*. Málaga. Aljibe.

*-JIMENEZ, B (1999), *Evaluación de programas, centros y profesores*. Madrid. Síntesis. Capítulo 1, 5 y 7.

- *-ALVAREZ MENDEZ, J.M. (2001), *Evaluar para conocer, examinar para excluir*. Madrid. Morata.
- *-SANTOS GUERRA, M.A. (2003), *Una flecha en la diana. La evaluación como aprendizaje*. Madrid. Narcea.
- *-GIMENO, J y PÉREZ, (1992), *Comprender y transformar la enseñanza*. Madrid. Morata. Capítulo X. Págs. 334-397.
- *-MATEO, J. (2000). *La evaluación educativa, su práctica y otras metáforas*. Barcelona. ICE-Horsori. Capítulo 1 y 2.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- AA.VV. (2006), *La evaluación de centros. Cambios para la mejora*. Departamento de Educación. Generalidad de Cataluña.
- AINSCOW, M et al. (2001), *Hacia escuelas eficaces para todos. Manual para la formación de equipos docentes*. Madrid. Narcea.
- ALVAREZ MENDEZ, J. M (1995), "Valor social y académico de la evaluación.". En: AA. VV (Eds), *Volver a pensar la educación*. Madrid. Morata. Vol. II. Págs. 173-194.
- ALVAREZ MENDEZ, J. M (2000), *Evaluar para conocer, examinar para excluir*. Madrid. Morata.
- ALVAREZ MENDEZ, J. M (2003), *La evaluación a examen*. Madrid. Miño y Dávila.
- ALVAREZ ROJO, V. (2002), *Diseño y evaluación de programas*. Madrid. EOS.
- ALVIRA MARTIN, F. (1991), *Metodología de la evaluación de programas*. Madrid. Centro de Investigaciones Sociológicas.
- ANGULO RASCO, J.F. (1988), "La evaluación de programas sociales. De la eficacia a la democracia". *Revista de Educación*. Nº 286.
- BARBIER, J.M (1993), *La evaluación en los procesos de formación*. Barcelona. Paidós.
- BAUDELLOT, CH y ESTABLET, R (1998): *El nivel educativo sube*. Madrid. Morata.
- BEARE, H; CALDWEL, B.J y MILLIKAN, R.H. (1992), *¿Cómo conseguir centros de calidad?. Nuevas técnicas de dirección*. Madrid. La Muralla.
- BLANCO PRIETO, F (1994), *La evaluación en la Educación Secundaria*. Salamanca. Amuru Ediciones.
- BLANCO, L. (1993), *Autoevaluación modular de centros educativos*. Barcelona. PPU.
- BOLIVAR, A. (1999), *Cómo mejorar los centros educativos*. Madrid. Síntesis.
- BONE, D y GRIGGS, R. (1992), *Calidad en el trabajo. Guía personal de estándares profesionales*. México. Iberoamerica.
- BORRELL, N. (1992), "Modelos de evaluación de centros". En: ALVAREZ, M (Coord), *La dirección escolar: formación y puesta al día*. Madrid. Escuela Española.

- CALATAYUD SALOM A. (1996), "La Evaluación Interna de los centros educativos". En: A. VILLA, *Dirección participativa y evaluación de Centros*. ICE de Bilbao. Universidad de Deusto.
- CALATAYUD SALOM, A. (1999), "Estrategias para la evaluación del profesorado y el desarrollo profesional". En: AA.VV *Investigació i educació. Reflexions i experiències*. Valencia. Nau LLibres.
- CALATAYUD SALOM, M.A. (2009). *Entresijos de los centros escolares. Desvelarlos para mejorarlos*. Málaga. Aljibe. Capítulos 2, 3 y 4.
- CALATAYUD SALOM. A (2000a), "La evaluación en la Educación Secundaria Obligatoria. Dificultades percibidas y estrategias de superación". *Revista Ciencias de la Educación*. Núm. 183. Julio-Septiembre.
- CALATAYUD SALOM. A. (1996a), "La Evaluación del profesorado en Educación Primaria: sus protagonistas". *GUIX*. Núm 224.
- CALATAYUD SALOM. A. (2000), "L'autoavaluació del docent al servei del seu desenvolupament professional. Una experiència enriquidora". *GUIX*. Núm 264.
- CALATAYUD SALOM. A. (2002), "La cultura autoevaluativa, piedra filosofal de la calidad en educación". *Revista: Educadores*. Núm 204. Págs.357-375.
- CALATAYUD SALOM. A. (2004), "La evaluación interna de los departamentos didácticos. Entre la pura cosmética, la exigencia y la necesidad". En: AA. VV *Nuevos núcleos dinamizadores de los centros de educación secundaria: los departamentos didácticos*. Madrid. MEC.
- CALATAYUD SALOM. A. (2004a), "La autoevaluación de la práctica docente: una aventura plagada de dificultades y satisfacciones". *Revista: Ciencias de la Educación*. Núm 198-199. Págs. 151-171.
- CALATAYUD SALOM. A. (2007), "La evaluación como instrumento de aprendizaje y mejora. Una luz al fondo". En: A. CALATAYUD (Coord). *La evaluación como instrumento de aprendizaje. Estrategias y técnicas*. Madrid. MEC.
- CALATAYUD SALOM. A. (2008), "Establecer la cultura de la autoevaluación". *Revista: Padres y Maestros*. Núm 314. Págs. 30-35.
- CALATAYUD SALOM. A. (2009), "Aprender de la evaluación para mejorar la práctica docente". *Novedades Educativas*. Núm 221. Págs.42-45.
- CALATAYUD SALOM. A. (2009a), "Aprender de la evaluación para mejorar la práctica docente". *Novedades Educativas*. Núm 221. Págs.42-45.
- CALATAYUD, M.A (2008). *La escuela del futuro. Hacia nuevos escenarios*. Madrid.CCS.
- CALATAYUD, M.A, (2009b). "Una mirada crítica sobre los efectos de la evaluación externa de centros educativos". *Revista. Aula de Innovación Educativa*. Núm 183-184. (julio-agosto, 2009).
- CALATAYUD, M.A. (2000). L'autoevaluació del docent al servei del seu desenvolupament professional. *Revista GUIX*. Nº 264. Págs. 37-42.
- CALATAYUD, M.A. (2004). "La evaluación interna de los departamentos didácticos. Entre la pura cosmética, la exigencia y la necesidad". En: AA. VV. *Nuevos núcleos dinamizadores de los centros de Educación Secundaria*. Madrid. MEC.
- CALATAYUD, M.A. (2007). "La evaluación como instrumento de aprendizaje y mejora. Una luz al fondo". En: AA.VV. *La evaluación como instrumento de aprendizaje. Estrategias y técnicas*. Madrid. MEC. Págs. 1-35.

- CALATAYUD, M.A. (2010) (Coord). *La evaluación como proceso sistemático para la mejora educativa*. Madrid. MEC.
- CALVO DE MORA, J. (1991), *Evaluación educativa y social*. Granada. Universidad de Granada.
- CANO, E (1998), *Evaluación de la calidad educativa*. Madrid. Muralla.
- CARDONA, J. (1994), *Metodología innovadora de evaluación de centros educativos*. Madrid. Sanz y Torres.
- CARR, W. (1993), *Calidad de la enseñanza e investigación-acción*. Sevilla. Diada.
- CASANOVA, M. A. (1995), *Manual de Evaluación Educativa*. Madrid. Muralla.
- CASANOVA, M.A. (1992). *La evaluación, garantía de calidad para el centro educativo*. Edelvives. Zaragoza.
- CASANOVA, M.A. (2004), *Evaluación y calidad de centros educativos*. Madrid. Muralla.
- CASTILLO, S (2002). *Compromisos de la evaluación educativa*. Madrid. Pearson.
- CASTILLO, S (2004). *Evaluación de programas de intervención socioeducativa*. Madrid. Pearson.
- COLAS, M.P y REBOLLO, M.A. (1993), *Evaluación de programas. Una guía práctica*. Sevilla. Kronos.
- COOK, T y REICHARDT, CH. (1986), *Métodos cualitativos y cuantitativos en investigación evaluativa*. Madrid. Morata.
- DAVIS, G y THOMAS, M.A. (1992), *Escuelas eficaces y profesores eficientes*. Madrid. La Muralla.
- DE MIGUEL, M et al (1994), *Evaluación para la calidad de los institutos de educación secundaria*. Madrid. Escuela Española.
- DOHERTY, G. (1997), *Desarrollo de sistemas de calidad en la educación*. La Muralla. Madrid.
- DROIN, R. (1993), *La calidad con la sonrisa. Una ayuda hacia la calidad total*. Bilbao. Ediciones Deusto.
- DRUMMOND, H. (1995), *¿Qué es hoy la calidad total?*. Bilbao. Deusto.
- ELLIOTT, J. (1986), "Autoevaluación, desarrollo profesional y responsabilidad". En: GALTON, M y MOON, B. (Eds), *Cambiar la escuela, cambiar el curriculum*. Barcelona. Martínez Roca.
- ESCUDERO, J.M. (2002), *La Reforma de la Reforma. ¿Qué calidad, para quiénes?*. Barcelona. Ariel.
- ESTEBAN, S y BUENO, J. (1988), *Claves para transformar y evaluar los centros. Más allá y más acá de las reformas*. Madrid. Popular.
- FARLAND, D y GULLICKSON, A. (1998), *Guía para la elaboración de un manual de evaluación del profesorado*. Bilbao. Mensajero.
- FELIX ANGULO, J. (1994), "¿A qué llamamos evaluación? Las distintas acepciones del término evaluación o por qué no todos los conceptos significan lo mismo" En: BLANCO, N y FELIX ANGULO, J. (Eds), *Teoría y desarrollo del Curriculum*. Málaga. Aljibe. Págs. 283-297.
- FERNÁNDEZ BALLESTEROS, R. (1995), *Evaluación de Programas. Una guía práctica en ámbitos sociales, educativos y de la salud*. Madrid. Síntesis.
- FERNÁNDEZ SIERRA, J. (2002), "Calidad de la enseñanza y evaluación: ¿Aprender o rendir? En: FERNÁNDEZ SIERRA, J. (Coord) *Evaluación del rendimiento, evaluación del aprendizaje*. Madrid. Akal.

- FERRERES PAVIA, V y GONZALEZ SOTO, A.P.(2006), *Evaluación para la mejora de los centros docentes: Construcción del conocimiento*. Madrid. Praxis.
- GAIRIN, J y ARMENGOL, C. (2006). "La utilització de l'avaluació externa per a la millora continua dels centres educatius. En: AA. VV. *L'avaluació de centres*. Generalitat de Catalunya. Dpto d'Educació.
- GENTO, S. (1996), *Instituciones educativas para la calidad total*. Madrid. La Muralla.
- GIMENO SACRISTÁN, J. (1997). *Docencia y cultura escolar*. Editorial. S.A. Buenos Aires. Pág. 155-166.
- GIMENO, J y PÉREZ, A. (1983). *La enseñanza: su teoría y su práctica*. Madrid. Akal. Págs. 422-449.
- GIMENO, J y PEREZ, A. I. (1992), *Comprender y transformar la enseñanza*. Madrid. Morata.
- GONZALEZ RAMIREZ, T. (2000), *Evaluación y gestión de la calidad educativa. Un enfoque metodológico*. Málaga. Aljibe.
- HOUSE, E. (1998), "Acuerdos institucionales para la evaluación" en *Perspectivas*, vol XXVIII, 1. pág. 123-131. Paris. Unesco.
- HOUSE, E. R. (1992), "Tendencias en evaluación". *Revista de Educación*. Núm 299. Págs. 43-55.
- HOUSE, E. R. (1994), *Evaluación, ética y poder*. Madrid. Morata.
- HOUSE, E.R y HOWE, K.R. (2001), *Valores en evaluación e investigación social*. Madrid. Morata.
- JIMENEZ, B (ED) (1999), *Evaluación de programas, centros y profesores*. Madrid. Síntesis.
- JOINT COMMITTEE ON STANDARDS FOR EDUCATIONAL EVALUATION. (1988), *Normas de evaluación para programas, proyectos y material didáctico*. México. Trillas.
- LOPEZ MORRAJO, M (1998), *La evaluación desde la calidad*. Madrid. Escuela Española.
- MACDONALD, B. (1985), "La evaluación y el control de la educación". En: GIMENO, J y PEREZ, A (Eds), *La enseñanza: su teoría y su práctica*. Madrid. Akal.
- MARCHESI, A y MARTIN, E. (1998), *Calidad de la enseñanza en tiempos de cambio*. Madrid. Alianza.
- MARTINEZ, C. (1997), *Evaluación de programas educativos*. Madrid. UNED.
- MATEO, J. (2000). *La evaluación educativa, su práctica y otras metáforas*. Barcelona. ICE Horsori. Págs. 93- 124.
- MAYOR, C. (1998), *La evaluación como estrategia de mejora. Evaluación de programas, centros y profesores*. Sevilla. Kronos.
- MCCORMICK, R y JAMES, M. (1997), *Evaluación del curriculum en los centros escolares*. Madrid. Morata.
- MILLMAN, J y DARLING-HAMMOND, L (1997), *Manual para la evaluación del profesorado*. Madrid. Muralla.
- MORIN, E. (2001), *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro*. Buenos Aires. Nueva Visión.
- MUNICIO, P. (1993), "El estilo de cultura como determinante en la evaluación de centros". En *Bordón*. Vol 45. Nº 3.

- NEVO, D. (1997). *Evaluación basada en el centro*. Bilbao. Mensajero. Págs 121- 135 y 137- 167.
- PEREZ GOMEZ, A. (1985), "Paradigmas contemporáneos de investigación didáctica". En: GIMENO, J y PEREZ, A (Eds), *La enseñanza: su teoría y su práctica*. Madrid. Akal.
- PEREZ; R. (2006), *Evaluación de programas educativos*. Madrid. La Muralla.
- REYNOLDS et al. (1997), *Las escuelas eficaces, claves para la enseñanza*. Madrid. Aula XXI Santillana.
- RUIZ, J. M. (1996), *Cómo hacer una evaluación de centros educativos*. Madrid. Narcea.
- RUL, J (1998), "Evaluar, ¿moda o necesidad?. Aproximación a la función de la evaluación en educación". *Aula de Innovación Educativa*. Nº 70. Págs. 73-76
- SALINAS, B. (2002), *¡Mañana examen! La evaluación: entre la teoría y la realidad*. Barcelona. Graó.
- SALINAS, D (1997), "La evaluación no es un callejón sin salida". *Cuadernos de Pedagogía*. Núm 259. Págs 44-48.
- SALINAS, D. (2006), "La evaluación según Holmes". Revista: *Cuadernos de Pedagogía*. Núm. 358.
- SANTOS GUERRA, M. A. (1990), *Hacer visible lo cotidiano: Teoría y práctica de la evaluación cualitativa de centros escolares*. Madrid. Akal.
- SANTOS GUERRA, M. A. (1994), *La evaluación: un proceso de diálogo, comprensión y mejora*. Madrid. Aljibe.
- SANTOS GUERRA, M. A. (1995), "Evaluación del sistema y aprendizaje del profesorado". *Guix*. Núm 213. Págs. 81-84.
- SANTOS GUERRA, M. A. (1996), Evaluar es comprender: De la concepción técnica a la dimensión crítica. *Investigación en la Escuela*. Núm. 30. Págs. 3-5
- SANTOS GUERRA, M. A. (2003), *Una flecha en la diana. La evaluación como aprendizaje*. Madrid. Narcea.
- SANTOS GUERRA, M.A. (1992). "Evaluar los centros escolares. Exigencia y necesidad". *Revista Aula de Innovación Educativa*. Núm 6. Págs. 46-50.
- SANTOS GUERRA, M.A. (2000), *La escuela que aprende*. Madrid. Morata.
- SANZ ORO. R. (1990), *Evaluación de programas de orientación educativa*. Madrid. Piramide.
- SCHARGEL, F.P. (1997), *Cómo transformar la educación a través de la gestión de la Calidad Total*. Madrid. Díaz de Santos y Foro Guipúzcoa XXI.
- SIMONS, H (1999), *Evaluación democrática de instituciones escolares*. Madrid. Morata.
- STAKE, R. (2006), *Evaluación comprensiva y evaluación basada en standares*. Barcelona. Graó.
- STENHOUSE, L. (1987), *La investigación como base de la enseñanza*. Madrid. Morata.
- STOBART, G. (2010). *Tiempos de pruebas: los usos y abusos de la evaluación*. Madrid. Morata.
- TIANA FERRER, A. (1997), "Radiografía de los centros". *Cuadernos de Pedagogía*. Núm 256. Págs 62-64.
- TIANA, A. (1997), *Avaluació de programes, centres i professorat*. Barcelona. U.O.C.

VILLAR, L. M y MEDINA, A. (1995), *Evaluación de centros, programas y profesores*. Madrid. Universitas.

YANIZ, C (1999), *Un sistema de autoevaluación y mejora para el profesorado de Educación Primaria*. Bilbao. Mensajero.